

H1 Wat is democratie?

Wereld bedenkt met staten

(1648) Vrede van Westfalen, de afspraken hierin probeerden een soevereine staat te stellen.

Soeverein is een staat die met **duidelijke grenzen** het **hoogste gezag** uitoefent en het **monopolie** van **geweldsuitoefening** heeft.

Het belang van politiek

Politiek, keuzes maken waar allen in een staat aan gebonden zijn. Keuzes worden vastgelegd in **wetten** die worden uitgevoerd door o.a. ministers, ambtenaren, politie en leger. Veel politieke onderwerpen zijn van **algemeen belang**, want veel mensen zullen er nu of later mee te maken krijgen.

Democratie

Democratie = 'demos' (volk) + 'kratein' (regeren). Meer dan de helft van de wereldbevolking leeft in een **democratie**, alleen geen burger heeft **directe zeggenschap**. Vroeger bestond dat nog wel in bijvoorbeeld Athene.

- Kenmerken
 - In veel landen zien we indirecte of **representatieve democratie**, de bevolking kiest mensen die mensen kiezen die de keuzes maken en stemmen. (Dit is praktischer want met een kleinere groep kom je sneller tot besluiten).
 - In een **representatieve democratie** is de macht weer onderverdeeld, de trias politica. Verschillende instanties controleren elkaar.
 - Een democratie moet ook een **rechtstaat** zijn. (Een staat waarin burgers worden beschermd tegen de staat d.m.v. grondwetten).
 - Kenmerken van democratie zijn:
 - **Individuele vrijheid**, men mag vrij spreken, leven en zijn mening uiten.
 - **Gelden politieke grondrechten**, ze mogen stemmen en zich verkiesbaar opstellen, met een stem uitbrengen vertrouw je de partij dat die de verkiezingsbeloften nakomt.
 - **Politie en leger hebben wettelijke beperkte bevoegdheden**, burgers mogen niet zomaar aangehouden worden en geweld mag alleen in bepaalde situaties worden toegepast.
 - **Onafhankelijk rechtspraak**, rechters staan los van parlement en regering, ze hoeven hun uitspraken niet te verantwoorden. Politici en bestuurders moeten de beslissingen respecteren.
 - **Persvrijheid**, de pers kunnen de machthebbers controleren, zo kan het volk weloverwogen keuzes maken.
- **Parlementair of presidentieel stelsel**
 - **Parlementair stelsel**
 - Het rechtstreeks gekozen parlement is het hoogste machtsorgaan. Het kabinet wordt eruit gevormd. In Nederland hebben we een **constitutionele monarchie**, er is een niet-gekozen staatshoofd die sterk beperkt wordt door een grondwet.
 - **Presidentieel stelsel**
 - De bevolking kiest het parlement en de president, die door de grondwet veel bevoegdheden toegekend krijgt. Dat hebben ze in Frankrijk en de VS, de

President staat aan het hoofd van de regering. En kan ministers benoemen en ontslaan. Hij mist wel het **Ontbindingsrecht**, het recht om het parlement te ontbinden.

- **De Nederlandse staat**

- **Constitutionele monarchie**, doordat in 1848 de tijdige koning ervoor koos zich te binden aan de wet werd hij gedwongen zich te houden aan de grenzen ervan. Nederland werd een **parlementaire democratie** met een constitutioneel vorst.
- We leven in een democratie, dat zien we in de wet terug:
 - Teken en bevoegdheden van de drie machten zijn nauwkeurig beschreven.
 - Vanaf 18 mag je stemmen, ook mag je zelf een partij oprichten, demonstreren en op een andere manier je mening uiten.
 - De overheid laat de media vrij, maar de media moet wel over correcte informatie kunnen beschikken.

Dictatuur

In dictaturen heeft 1 iemand of 1 groepje alle macht.

- Kenmerken
 - **Geen trias politica**, de 3 machten (wetgevende, uitvoerende en rechtelijke) zijn niet gescheiden.
 - **Weinig individuele vrijheid**, weinig bescherming van (als die er al zijn) grondwetten.
 - **Weinig politieke vrijheid**.
 - **Er is overheidsgeweld**, de machthebbers besturen de staat met een ijzeren vuist.
 - **Geen onafhankelijke rechters**, ze worden of ontslagen/vermoord of ze maken beslissingen volgens de machthebber's visie.
 - **Er is mediacensuur**, de media mag niet bepalen wat ze wel en niet uitbrengen.
- Er is wel een **voordeel** van een dictatuur; de beslissingen zijn efficiënt en snel.
- Soorten dictaturen
 - **Ideoloog**
 - Een voorbeeld is Noord-Korea, een communistische partij heeft de macht. Burgers mogen alleen politieke invloed hebben als ze hetzelfde **ideoloog** hebben als de machtspartij/persoon.
 - De media, het onderwijs en het verenigingsleven staan onder strenge controle, zo ontstaat er **indoctrinatie**; de bevolking groeit op met de ideologie van de partij en kent niks anders.
 - **Religieuze (theocratie)**
 - De godsdienst is een staatsideologie, voorbeeld: Iran. De machtsuitoefening is volledig gebaseerd op de islam.
 - Het volk kiest het parlement en de president maar voor alle politieke beslissingen is toestemming nodig van niet-gekozen '**geestelijke leiders**'.
 - **Militair**
 - Het leger heeft de macht.

H2 Politieke stromingen

Wat is een ideologie?

Ideologie: samenhangend gewenste ideeën over de samenleving.

Bij **ideologen** gaat het vooral over de volgende **2 aspecten**:

- **Normen en Waarden**, ze zouden voor iedereen in de samenleving moeten gelden. **Bv**, vindt je economische vrijheid belangrijk, dan kan een norm zijn dat winkeleigenaren zelf mogen kiezen of ze zondag open zijn.
- **Hoeveel invloed de overheid heeft op de economie, uitkeringen, onderwijs en gezondheidszorg.**
 - **Links**, sterke, actieve aanwezigheid van de overheid.
 - **Rechts**, zo min mogelijk invloed van de overheid.

Er zijn drie **Hoofdstromingen**:

- **Liberalisme**
 - **Individueel**, dus **Rechts**.
 - Het gaat om **Vrijheid, individuele verantwoordelijkheid** en **tolerantie**.
 - Het liberalisme is ontstaan in de 19e eeuw, liberalen kregen steun van verlichte wetenschappers zodat ze tegen de dictators in kunnen gaan. Ze kregen steeds meer politieke macht en de meesten werden geleidelijk conservatief.
 - **Liberalen nu**
 - Ze vinden **Vrijheid** belangrijk, zij vinden ook een **Vrijemarkteconomie** goed voor het land.
- **Confessionalisme**
 - **Politieke besluiten baserend op geloof**
 - Ze gaan uit van een **organische staatsopvatting** de **samenleving** is vergelijkbaar met het menselijk lichaam. **Alle onderdelen zijn afhankelijk van elkaar**.
 - **Christendemocratie nu**
 - Streven naar **rentmeesterschap, solidariteit, harmonie** en **gespreide verantwoordelijkheid**.
 - **Rentgemeenschap** --> goed voor de door god aangeboden aarde zorgen.
 - **Solidariteit** --> (betekenis in deze context) --> zorg voor de kwetsbaren in de samenleving.
 - Gespreide verantwoordelijkheid zien we terug in het ideaal '**zorgzame samenleving**' waarin mensen verantwoordelijk zijn voor elkaar.
 - **Overheid** --> **aanvullende rol** --> dus **Rechts**
 - **CDA en Christenunie**
- **Socialisme**
 - Ze beweren dat de mogelijkheden voor een individu ongelijk verdeeld zijn.
 - Ze vinden dat '**De sterkste shouders moeten de zwaarste lasten dragen**'.
 - **Ontstond** als reactie op de **slechte werkomstandigheden** in de 19e eeuw.
 - **Links**
 - **Doel toen**: eind maken aan de **armoede** en **ongelijkheid**.

- **Doel gelijkheid** (meningen zijn verdeeld)
 - **Communisten** willen dat arbeiders alle macht zouden moeten overnemen.
 - **Sociaaldemocraten** wilden maatschappelijke verbeteringen bereiken langs parlementaire weg.
- **Sociaaldemocraten nu**
 - Zijn niet tegen vrijemarkteconomie.
 - Vinden dat kennis, inkomen en macht eerlijker verdeeld moeten worden.
 - **PvdA, SP en GroenLinks**

Andere politieke richtingen

- **Pragmatisme**
 - **Geen vaste uitgangspunten of principes**
 - Zoeken naar een oplossing afhankelijk van het probleem.
 - **D66**
- **Ecologisme**
 - **Vinden economie** minder belangrijk als **ecologie**
 - Marktgerichte economie moet worden vervangen door een milieuvriendelijk en duurzame productiewijze.
 - **Groenlinks, Partij van de Dieren**
- **Populisme**
 - Ze willen **de stem van het volk laten horen**
 - Ze bereiken de 'gewone burger' door een probleem te versimpelen en voor te leggen aan het volk. Ze zijn niet **Links, rechts, progressief** of **conservatief**.
 - Lijken **liberaal** door weerzin tegen veel overheidsbemoeienis, maar zijn voor bescherming van zwakkeren.
 - Hebben vaak **nationalistische** standpunten, tegen immigratie
 - **PVV**
- **Progressief en conservatief**
 - **Progressief**
 - Vooruitstrevend, veranderingsgezind en vooral gericht op de toekomst.
 - **Conservatief**
 - Behoudend, gericht op heden en verleden.
 - soms **Reactionair** --> achteruit strevend (bijv herinvoering van de gulden)
- **Kosmopolitisme versus nationalisme**
 - **Kosmopolieten**
 - Eigen land behouden zodat het mee kan komen in een geglobaliseerde wereld.
 - **Nationalisten**
 - Zien globalisering als bedreiging op eigen banen, cultuur en identiteit.

H3 Politieke partijen

Opkomst

Lange tijd hadden volksvertegenwoordigers geen verkiezingsprogramma nodig. In de **loop van de 19e eeuw** veranderde dat. **Industrialisatie bracht veel arbeiders naar steden. Ze hadden allemaal eisen** zoals voorzieningen voor ziekte, werkloosheid en de oude dag. **Zo ontstonden vakbonden**, samen sta je sterk.

Soorten partijen

Politieke partij --> groep mensen met globaal dezelfde ideeën.

One-issuepartijen --> vertegenwoordigen 1 specifieke groep zoals ouderen en 50PLUS, of kijken naar 1 aspect van de samenleving zoals Partij voor de Dieren.

Antidemocratische partijen --> hebben standpunten in strijd met de rechtstaat, vaak roepen ze op tot geweld.

Functies

Politieke partijen vervullen een aantal functies in onze democratie:

- **Integratie van ideeën**, wensen en eisen worden opgesteld en voorgesteld.
- **Articulatie**, het verwoorden van wat er in de samenleving gebeurt en op de politieke agenda zetten.
- **Informatie**, kiezers komen informatie over verschillende standpunten te weten.
- **Participatie**, politieke partijen proberen burgers te interesseren om zelf actief aan de politiek deel te nemen.
- **Selectie van kandidaten**, ze kiezen bijvoorbeeld de burgemeester of een minister.

Maatschappelijke veranderingen

Kiezers kozen jarenlang trouw op dezelfde partij, waarschijnlijk waar hun ouders ook op stemden.

Arbeiders --> PvdA, ondernemers --> VVD en was je katholiek stemde je KVP.

In de 2e helft van de eeuw veranderde de maatschappij sterk. **Ontwikkelingen/veranderingen:**

- Mensen geloofden minder in de kerk en lieten zich minder leiden door het geloof. **Een grote groep kiezers ging 'zweven'; Zwevende kiezers**, laten hun keuze afhangen van het moment en de persoonlijkheid van de partijleiders. Het aantal zwevende kiezers is nu 2/3.
- Veel partijen hebben een **dalend ledenaantal**. Hadden ze in 1950 600.000 leden dan is dat 70 jaar later gehalveerd.
- Met de komst van de uitbreiding van de Europese Unie is het bereik van de nationale politiek minder geworden.
- We zien dat het de grote partijen veel moeite kost om bij de kwesties als immigratie, integratie en de euro een standpunt in te nemen.

Mag je afwijken van je partijlijn?

99,9 van alle Kamerleden stemmen op hun eigen partij. --> fractiediscipline

Fractiediscipline --> fracties oefenen sterke drang uit op fractieleden. (Soms door te dreigen dat ze uit de fractie worden verwijderd).

Mensen die **tegen** fractiediscipline zijn: **Er zou te weinig kritisch tegengeluid zijn.**

Mensen die **voor** fractiediscipline zijn: **Vinden dat een vertegenwoordiger van een partij aan de partijlijn moet houden.**

H4 Verkiezingen

Hoe kiezen wij?

18 jaar+:

Actief kiesrecht: het recht om te kiezen.

Passief kiesrecht: het recht om gekozen te worden.

Kindniveau: het Rijk (**Tweede Kamer**), de provincie (**Provinciale Staten**), de gemeente (**gemeenteraad**) en de waterschappen. De waterschappen zorgen voor de waterhuishouding in Nederland. Daarnaast zijn er verkiezingen voor het **Europees Parlement**.

Evenredig vertegenwoordiging

Nederlands kiesstelsel --> gebaseerd op **evenredige vertegenwoordiging** --> *alle uitgebrachte stemmen worden verdeeld over het beschikbare aantal zetels.*

Voor: iedere stem telt even vaak mee.

Tegen: alle partijen hebben spreektijd, hierdoor kunnen debatten vrij lang worden. **Ook** kan het soms lastig zijn om een bestuursorgaan zoals een nieuw kabinet te vormen.

Door deze nadelen hebben o.a. Duitsland en Oostenrijk een **kiesdrempel**.

Kiesdrempel --> een partij moet een minimaalpercentage stemmen halen om mee te kunnen worden gedeeld onder de zetels. (bijv 5%)

Kiesdeler --> aantal stemmen nodig voor 1 zetel.

Districtenstelsel

Districten- of meerderheidsstelsel --> Land wordt verdeeld onder districten, per district 1 afgevaardigde in het parlement. Dat is de kandidaat die in het district de meeste stemmen haalt.

Voordeel: Kiezers kennen (vaak) de vertegenwoordiger beter omdat hij/zij uit de regio komt.

Nadeel: Afgevaardigde denkt misschien teveel na over belangen van eigen district i.p.v. aan het algemene belang.

Grootste nadeel: stemmen die op een verliezer worden gestemd gaan verloren.

Op campagne

Partijen stellen campagneteam op --> prominente partijleden onder leiding van de lijsttrekker, vaak geholpen door **spindoctor**.

Spindoctor --> een communicatiedeskundige die kandidaten adviseert over een positief mogelijk imago. 'Leggen we de nadruk op economische standpunten of juist op veiligheid'.

Televisiedebatten, als je een fout maakt/iets verkeerd zegt, kan dat voldoende zijn tot een verkiezingsnederlaag.

Leven we een mediocratie?

Opiniepeilingen --> worden door de media gehouden om te kijken op wie de meeste mensen gaan stemmen. Sommige mensen spreken van een mediocratie door de grote rol van de media. Omdat

het bijv in de VS maar tussen 2 grote partijen gaat, gaat de media er veel dieper op in en worden dingen uit het verleden gevist.

Motieven om op een partij te stemmen

- **Standpunten partij**
- **Eigen belangen**
- **Kans dat de partij een cruciale rol kan spelen bij de vorming van het kabinet**, als je i.p.v. op een bij jou passende partij op een grote partij stemt dan stem je strategisch.
- **Aantrekkingskracht lijsttrekker**

Een gekozen volksvertegenwoordiger kan niet uit de tweede kamer gezet worden, wel uit zijn eigen partij. Maar dan gaat diegene door als een nieuwe partij.

Na de verkiezingen

Het is handig als 1 partij de meerderheid heeft in het kabinet zodat er altijd een besluit komt. Dit is nog nooit in Nederland gebeurt. Er wordt wel een **coalitie** gevormd.

Coalitie --> een combinatie van verschillende partijen die samenwerken op bestuurlijk niveau.

Informatie

De tweede kamer wijst een informateur aan, die onderzoekt welke partijen samen een kabinet willen vormen dat dan de meerderheid heeft. Als die gevonden is, dan moeten de afspraken komen die dan in het **regeerakkoord** komen te staan.

Formatie

Informateur, meestal de lijsttrekker van de grootste partij, wordt zelf ook minister-president. Aan het eind benoemt de koning de ministers en staatssecretarissen (voor de formaliteit). Tot slot een foto.

Het regeerakkoord

Kan je zien als contract. Het bevat de afspraken afgesproken door de coalitiefracties en de tweede kamer dat het kabinet de komende jaren wil gaan nakomen. Dit zorgt ook voor steun en stabiliteit, want het kabinet is verzekerd van de steun van de tweede kamer.

Prinsjesdag

Het regeerakkoord wordt aangevuld en bijgesteld in de **troonrede**. De koning leest die aan het begin van het parlementaire jaar in de ridderzaal voor. Tijdens een speciale gezamenlijke zitting van de Staten-Generaal (1e en 2e kamer). **Op Prinsjesdag 3e dinsdag in september.**

Miljoenennota --> hierin staan de plannen concreet en over hoeveel geld we beschikken. Na het bekendmaken van beide debatteren de 1e en 2e kamer erover tijdens de **Algemene Beschouwing**.

Gehaktdag

De miljoenennota is gebaseerd op wat voorspellingen (zoals de verwachten economie en de ontwikkeling van de werkgelegenheid). Als er een bijstelling moet komen gebeurt die meestal in de **Voorjaarsnota. 3e woensdag in mei.**

De val van het kabinet

Een kabinet regeert in principe 4 jaar. Alleen halen de meeste kabinetten de eindstreep niet. Het kabinet kan om 2 redenen vallen:

- De ministers worden het niet meer met elkaar eens.

- Een meerderheid in de 2e kamer verworpt het beleid van het kabinet.

Als de 2e kamer het beleid van 1 minister (door meerderheid) afkeurt, zal hij vervangen worden. Als het hele kabinet ontslag aanbiedt dan komen er vervroegde nieuwe verkiezingen. --> **demissionair kabinet**. Ook kan de informateur zonder verkiezingen een nieuw kabinet vormen (dit gebeurt niet vaak).

H5 Regering en parlement

De regering

Kabinet --> ministers en staatssecretarissen

Regering --> koning en ministers

Koning zit dus niet in het kabinet en staatssecretarissen zitten niet in regering.

Ministers en staatssecretarissen

Koning bemoeit zich niet, maar wordt wel wekelijks op de hoogte gehouden.

Premier --> voorzitter ministerraad.

Ambtenaren bereiden wetsvoorstellen voor en geven adviezen

Het staatshoofd

De koning moet zich ook houden aan de grondwet, als die in een rechtsstaat leeft. Dit heet **constitutie**. De koning heeft wel politieke taken zoals:

- Ondertekenen van wetten en verdragen
- Troonrede voorlezen op Prinsjesdag
- Benoemen staatssecretarissen en ministers
- Zich laten informeren over het kabinetsbeleid door de premier
- Ons land vertegenwoordigen in het buitenland, bijv door op staatsbezoek te gaan

Ministeriële verantwoordelijkheid

De koning bepaalt niets over de inhoud van wetten en de troonrede. In de troonrede wordt gekeken naar het afgelopen regeringsjaar, en de hoofdlijnen van het beleid worden opgesteld voor het nieuwe jaar. Elke minister levert tekst waar hij of zij verantwoordelijk is. De koning zelf wordt nooit ter verantwoording opgeroepen, dit zal altijd een minister of de premier zijn. De koning is dus **onschendbaar**.

Het parlement

Eerste en Tweede Kamer --> **Staten-Generaal**. Tweede kamer > Eerste kamer --> meer bevoegdheden en wordt direct gekozen.

De Tweede Kamer

150 leden, fulltimebaan. **Taken:**

- Samen met **Regering** wetten maken
- **Regering controleren**

Medewetgeving

Rechten om medewetgever te zijn: (tweede kamer)

- **Stemrecht**, ieder in de 2e kamer mag stemmen.
- **Amendement**, wetsvoorstellen wijzigen
- **Initiatief**, ministers mogen zelf wetsvoorstellen doen

- **Bedgetrecht**, de plannen van de regering moeten jaarlijks financieel opgenomen worden in een begroting, de Tweede Kamer mag de begroting goedkeuren, verwerpen of wijzigen.

Controle ministers

Om ministers te controleren heeft de Tweede kamer de volgende rechten:

- Recht van **motie**, een motie is een afspraak van de tweede kamer waarmee zij een minister of staatssecretaris oproept bepaalde maatregelen te nemen of eventueel met een wetsvoorstel te komen.
 - **Motie van wantrouwen**, het enige wat de minister nu nog kan doen is aftreden.
- **Vragenrecht**, naast de mogelijke schriftelijke vragen is er op dinsdag het wekelijkse vragenuurtje.
- Recht van **interpellatie**, Kamerleden mogen een debat aanvragen over een actuele kwestie. Hiervoor heb je wel steun nodig van 30 Kamerleden.
- Recht van **enquête**, geeft de mogelijkheid om zelf onderzoek te doen naar de rol van de regering. Dit kan zij doen wanneer ze denkt dat de regering grote feiten of verkeerde beslissingen verzweigd. Een enquetecommissie mag dan de betrokkene verhoren onder ede.

De Eerste Kamer

Senaat --> Eerste Kamer, 75 leden. Vergadert slechts 1 dag/week.

Worden gekozen door de leden van de Provinciale Staten.

Heeft de volgende rechten:

- **Stemrecht**
- **Budgetrecht**

- Recht van **motie**
- **Vragenrecht**
- Recht van **interpellatie**
- Recht van **enquête**

De rechten worden niet vaak gebruikt want ze willen de gekozen volksvertegenwoordigers niet voor de voeten lopen. **Geen recht van initiatief of amendement**, dus kan een wetsvoorstel alleen aannemen of verwerpen. Wordt het wetsvoorstel afgekeurd --> gaat terug naar de tweede kamer. De eerste kamer is dus een soort extra controle.

Van wetsvoorstel tot wet

Regeerakkoord --> hierin staan de grote lijnen van het regeringsbeleid.

Wetsvoorstel in de maak:

1. Er is een **maatschappelijk probleem**
2. Minister of tweede kamerlid maakt een wetsvoorstel
3. **Tweede Kamer debatteert** erover
4. (tweede Kamerleden dienen eventueel amendementen in)
5. Tweede kamer stemt over de amendementen en het definitieve wetsvoorstel
6. Eerste kamerleden stemmen over het wetsvoorstel
7. **Koning en verantwoordelijke minister** (bijv. Minister van defensie) **ondertekenen** het wetsvoorstel
8. Wet wordt **gepubliceerd** op het internet.

Soms neemt de regering besluiten zonder de Tweede en Eerste kamer er over te laten spreken. Bij **koninklijke besluiten**. Bijvoorbeeld bij het benoemen van een burgemeester.

Wie heeft de meeste macht?

De regering regeert, en het parlement controleert. De ministers kunnen dus ook nooit in het parlement komen, dit zou in strijd zijn met het **dualisme**: er is een duidelijke taakverdeling tussen regering en parlement, die overeenkomt met de trias politica.

De trias politica is niet heel strikt in Nederland, want ministers hebben wetgevende en uitvoerende macht. Want wetsvoorstellen worden ingediend door o.a. ministers, en de ministers bepalen ook hoe wetten worden doorgevoerd. Bijv dat de onderwijsinspectie scholen moet controleren.

Het parlement heeft wel vaak het laatste woord, aangezien hun de wetten bepalen.

Coalitie en oppositie

De coalitie bestaat uit partijen in het parlement die ook ministers hebben, de oppositie heeft geen ministers. De oppositie is het dus ook vaak niet eens met de regering, en oefent daar vaak de rechten die ze hebben op uit.

H6 Invloed op politieke besluiten

Strijden met woorden

3 belangrijke gesprekspartners van politici zijn:
Andere politici, media en burgers.

Politici

Politici praten met elkaar en over elkaar.

Achterkamertjes --> besloten kamertjes.

Media

Ook met lichaamstaal zien we wie ze zijn en waar ze voor staan. Om kans op 'scoren' te vergroten krijgen politici hulp van spindoctors en mediatrainers.

Burgers

Via sociale media, of bij verkiezingsbijeenkomsten.

Van woorden naar daden

Al dat praten is uiteindelijk gericht op het maken van keuzes.

Het systeem van politieke besluitvorming

Er zijn 4 fasen

- **Invoerfase**
 - Er worden eisen en wensen naar voren gebracht.
- **Omzettingsfase**
 - Het probleem wordt besproken en er wordt naar een oplossing gezocht.
 - **Gedurende deze fase probeert de media invloed uit te oefenen.**
- **Uitvoerfase**
 - Ambtenaren zorgen ervoor dat politieke besluiten worden uitgevoerd. Bijvoorbeeld dat er meer camera's en meer politiezicht moet komen. Als het niet verloopt zoals het zou moeten wordt de desbetreffende minister op het matje gevraagd.
- **Terugkoppelingsfase**
 - Heeft het plan/de wet gewerkt, zo ja --> mooi zo nee --> er wordt naar een nieuwe aanpak gezocht.

Politieke actoren --> alle individuele burgers, groepen, bestuursorganen en instanties die betrokken zijn bij het politieke besluitvormingsproces.

Ambtenaren

Houden zich bezig met beleidsvoorbereiding, beleidsbepaling en beleidsuitvoering. Ze hebben vaak veel vakkennis en ervaring.

Burgers

Om politici te bereiken kun je o.a.:

- Rechtstreeks benaderen
- Stukje schrijven in de krant
- Woord voeren op gemeenteraadsvergaderingen

Op landelijk niveau is het lastiger:

- Openlijk en geweldloos de wet overtreden om politici ergens van te overtuigen.

Pressiegroepen

Groepen die druk uitoefenen op politici.

- **Lobbyen**, via persoonlijk contact proberen steun te krijgen voor je standpunten en belangen.
- **Actievoeren**, demonstreren bijvoorbeeld

Er zijn 2 soorten pressiegroepen:

- **Belangengroepen**
 - Komen op voor belangen van een bepaalde groep uit de samenleving. Bijvoorbeeld ANWB, belang: veiligheid voor automobilisten.
- **Actiegroepen**
 - Proberen een bepaalde doelstelling te bereiken. Voeren actie tegen een bepaald bedrijf of gaan demonstreren.

Media

5 politieke functies:

- **Informatieve functie**
 - Burgers d.m.v. kranten, websites, tv en andere sociale media informeren over kwesties.
- **Onderzoekende en agendafunctie**
 - Problemen analyseren en signaleren die vervolgens op de politieke agenda komen.
- **Commentaarfunctie**
 - De media geeft voortdurend commentaar op politieke kwesties.
- **Spreekbuisfunctie**
 - Politici, actiegroepen en burgers krijgen ruimte om hun zegje te doen.
- **Controlerende functie**
 - Kijken naar wat politici beloven en of ze zich daaraan houden.

Voor deze dingen is vrije media noodzakelijk.

Is invloed op de politiek goed?

Ja, want door actoren weet de politiek wat er speelt en wat de wensen zijn. Verhoudingen tussen actoren zijn niet goed verdeeld. Bedrijven kunnen bijvoorbeeld veel duurder/betere lobbyisten inhuren dan burgers.

Omgevingsfactoren

De politieke besluitvorming lijkt een geordend proces. Maar kan bemoeilijken of zelfs verstoord worden door de zogeheten events en trends.

- **Events**
 - Onvoorziene gebeurtenissen, zoals een natuurramp.

- **Trends**
 - Bijvoorbeeld, vergrijzing, ontkerkelijking, de opwarming van de aarde en automatisering.

H7 Gemeente en provincie

Decentralisatie

Subsidiariteitsbeginsel --> hogere instanties doen niet iets wat door lagere instanties gedaan kan worden. **Dit heeft verschillende redenen**

- Elke provincie of gemeente heeft zijn eigen specifieke problemen, die soms lastig te vergelijken zijn op landelijke schaal.
- Omdat lokale bestuurders dicht bij de burgers staan kunnen zij makkelijker worden aangesproken.

De Provincie

De provincies houden zich vooral bezig met **ruimtelijke ordening** en **het milieu**. Elke **4 jaar** worden de verkiezingen gehouden voor de **provinciale staten**.

Provinciale state --> provinciale vertegenwoordigers

De Provinciale Staten kiezen de leden van de Gedeputeerde Staten, die het dagelijks bestuur vormt. Voorzitter van de Provinciale en van de Gedeputeerde Staten is de commissaris van de Koning. Hij of zij wordt niet gekozen maar benoemd, officieel door de koning maar in de praktijk door de minister van binnenlandse zaken.

Waterschappen

De regeling van water, dijken en polders is voor ons land van levensbelang. Landeigenaren die in een bedijkt gebied wonen hadden zowel serieuze plichten en zeggenschap. Ze zorgden bijvoorbeeld voor het onderhoud van de sluizen.

Ze bestaan nog steeds en moeten het waterhuishouden regelen in een bepaald gebied.

De gemeente

Staat het dichtst bij de burgers. Hebben taken zoals:

- Bijhouden bevolkingsregister
- Huwelijken sluiten
- Politie
- Ophalen huisafval
- Groenvoorziening
- Openbare verlichting
- Verlenen van bouwvergunningen

Steeds meer taken

Door decentralisatie heeft de gemeente veel nieuwe taken gekregen. Ze beslissen nu zelf over de inrichting van de zorg. **De bedoeling is dat zij zo maatwerk leveren voor hun eigen inwoners.**

- **Taakverdeling**
Gemeenteraadsleden worden (net als tweede Kamerleden en de provinciale staten) elke 4 jaar gekozen. Het aantal gemeenteraadsleden is afhankelijk van het aantal inwoners. Je mag stemmen als je geen Nederlandse nationaliteit hebt maar dan moet je wel 5 jaar in Nederland hebben gewoond. De gemeente heeft vooral een uitvoerende taak.
- **Burgemeester en opmars**
Gemeente is uitkijkpost wat er in de samenleving speelt. Burgemeester is als 'baas' van de uitkijkpost. Hij reageert als eerste op storende gebeurtenissen. Als hij het goed doet krijgt hij gezag, zo niet dan wordt hij vervangen.

- **Gemeentelijke herindeling en samenwerking**

De samenvoeging van gemeentes heeft als doel om enerzijds de kosten te verlagen en anderzijds om de bestuurskracht van de gemeenten te vergroten.

Metropool --> samenwerking is vastgesteld in tal van gemeenschappelijke regelingen.

Spanning tussen het rijk en de gemeenten

H8 Internationale politiek

De Europese unie

Internationale samenwerking betekent meestal dat de **soevereiniteit** van een land wordt ingeperkt.

Soevereiniteit --> het recht om zonder inmengingen van buitenaf beslissingen te mogen nemen.

De Europese samenwerking begint

1951 de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal werd opgericht, om toekomstige oorlogen te voorkomen en om een markt voor steenkool en staal te vormen. Het ging toen alleen nog maar om een economische samenwerking.

Oprichting van de Europese Unie

De samenwerking zorgde voor veel economische groei en welvaart. Meer landen wouden aansluiten.

1992 door het Verdrag van Maastricht werden de EU en de Economische en Monetaire Unie opgericht.

- **Meer samenwerking**

Nog steeds economisch.

Interne markt --> vrij verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal.

Eurozone --> de groep van EU-landen die gecoördineerde economische financiële en monetaire politiek voeren.

Bevoegdheden

- Bestuur EU:
 - Europese commissie:
 - Dagelijks bestuur van de EU. Iedere lidstaat levert één commissaris. Voorstellen voor Europese wet- en regelgeving.
 - Raad van de EU
 - Raad van ministers, één vertegenwoordiger. Zwaarte van de stem hangt af van bevolkingsaantal land. Wetgevende macht.
 - Europese Raad
 - Alle regeringsleiders. Stelt hoofdlijnen van het politieke beleid vast.
 - Europees parlement
 - 736 vertegenwoordigers die alle burgers vertegenwoordigen (2e kamerachtig). Geen wetgevende macht, dus democratisch tekort.
 - Hof van Justitie van de EU
 - De rechtsprekende macht van de EU.
- Verenigde naties:
 - Secretaris-generaal: geeft leiding aan de VN, voorzitter van Algemene Vergadering.
 - Algemene vergadering: bijeenkomst van alle VN-leden die bij meerderheidsbesluit resoluties en verklaringen kan aannemen.

- Resoluties zijn uitspraken waarin het gedrag van een land wordt veroordeeld.
- In een verklaring stellen de VN basisprincipes op die essentieel zijn voor internationale samenwerking.
- Veiligheidsraad
 - Zorgt voor internationale veiligheid en vrede. Bestaat uit 15 landen, waarvan 5 permanent (VS, Rusland, China, Frankrijk, Engeland). Deze 5 hebben vetorecht, het recht om de uitvoering van een resolutie te verbieden.

H9 Denken over democratie

Meer democratie

Meer dan de helft van de wereldbevolking leeft in een democratie. In arabische landen wordt de democratisering negatief beïnvloed door gebrek aan **democratische traditie**. Van ouds heersen daar autoritaire politieke verhoudingen met veel macht voor militairen. Er is ook veel corruptie en grondwetten worden vaak geschonden.

Minde democratie

De door het volk gekozen Hongaarse regering (bijv) heeft de doodstraf heringevoerd. En de Poolse regerende partij beperkt de persvrijheid en onafhankelijke rechters.

Randvoorwaarden voor democratie

- **Respecteren van verkiezingsuitslag**
- **Respecteren van grondwetten**
- **Minimum aan sociale cohesie**
 - Minimum aan sociale samenhang
- **Representatie en representativiteit**
 - Gekozen volksvertegenwoordigers representeren de volksgroepen, wanneer de kiezers van een volksvertegenwoordiger niet meer met diegene eens zijn is er geen representativiteit meer.
- **Vertrouwen**

Politiek dilemma

Efficiëntie versus participatie

Voor:

- Door meer betrokkenheid gaat de kwaliteit van de besluiten omhoog.
- Mensen zullen het besluit ook beter accepteren omdat ze hun mening hebben kunnen geven.
- Persoonlijke motieven spelen ook een rol voor politici bij een besluit.

Tegen

- Burgers gaan voor eigenbelang.
- Onvoldoende kennis en inzicht om te oordelen over politieke kwesties.
- Het proces gaat sneller.

